

בעודשי"ת

שפע חיים

דברי תורה

מאת

כ"ק מרן אדמו"ר
הגה"ק זצוקללה"ה

דברי תורה

מאת

כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

פרשת ויקרא-זכור • פורים תשפ"ד

גליון ב' אלפים קט"ו

שנה מ' • גליון כ"ד

יוצא לאור ע"י

מכון הוצאה לאור "שפע חיים"

אגוד חסידי צאנז

רח' דברי חיים 5 • קרית צאנז נתניה

טלפון/פקס: 09-8820355

בארה"ב: 201-472-0556

תוכן הענינים

דברי תורה מאת כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זצוקללה"ה

בעידן רעוא דרעוין ש"ק פרשת ויקרא – שבת זכור תשמ"א

- דברי הצדיקים על דור עקבתא דמשיחא, שיהיה דור שפל מאד.
- כשרואים גודל שפלות הדור יש להתחזק שעומדים בסמיכות ממש לגאולה השלימה.
- בדור הזה שלפני ביאת המשיח קשה מאד לעמוד בנסיונות שמציב יצר הרע, ובפרט שישנם פורקי עול וצבועים שמסיתים לכפור באלקי ישראל.
- על האדם להתחזק באמונה שקיבל מאבותיו ורבותיו ולא לקבל מאנשים אחרים שמא יפילוהו לבאר שחת.
- כן היה בימי מרדכי ואסתר, שהיו כאלו שתלו הישועה בהמן ואת הצרה במרדכי, וזכר לזה תקנו לבסומי עד דלא ידע וכו'.
- המנהג ללבוש פרצופין ולמנות פורים רב, לרמוז על מצב אותו הדור, שלא ידעו על אדם כלפי חוץ מהו באמת בתוכיות לבו.
- כשם שיש צדיקים נסתרים יש לעומת זה רשעים נסתרים שמראים עצמם כצדיקים ומסיתים את בני ישראל.
- במצב כזה חובה לשפוך נהרי דמעה ולבקש רחמים מאת ה' שלא להימשך אחריהם.
- היצר הרע יענש לעתיד לבוא על שנטל נשמות הצדיקים ותחת זאת שלח כאלו הנראים כצדיקים והם מחטיאים את בני ישראל.
- התנאים אמרו ייתי ולא איחמיניה לפי שבענוונותם סברו שלא יוכלו לעמוד בנסיונות שיהיו בעקבתא דמשיחא.
- במגילה לא נזכר שם ה', לרמוז על אותו הדור שתלו הכל בטבעיות תחת לידע שהכל יד ה'.
- בימינו המצוה הקשה ביותר לקיים היא השמחה בפורים, כשרואים את שפלות הדור ועד כמה קשה להתנהג כיהודי.
- משה רבינו רמו שברורות האחרונים מחמת ההסתר פנים לא יוכלו להכיר בהבדל בין צדיק כמשה לרשע כבלעם.

*

תשובה בענין זמן נתינת מחצית השקל

- כשחל פורים ביום א' מתי ליתן מחצית השקל.
- במקור הדבר במגילה י"ג ובמסכת סופרים פכ"א ה"ד, ובראשונים אם ליתן קודם פורים.
- במגן אברהם סי' תרצ"ד סק"ג ובבאר היטב וביד אפרים שם.

*

בשולחן הטהור דסעודת פורים תשל"א

- מיי שמחזיק עצמו בשפלות ולו לב נשבר ונרכה על ידי כך באה לו השראת השכינה.
- מרדכי הצדיק הגיד להם אשר הוא יהודי, היינו ששם הוי"ה שורה עליו בתוספת ד' המורה על דלות ושפלות, ולכן אינו פוחד כלל מהמן הרשע.
- בראותנו את הישועה שבאה מכח שפלות רוחו של מרדכי הצדיק, נתעודד ונקווה בכל דור ודור, שנזכה לישועה בזכות זה שאנו שפלים ונביזים.

דברי תורה מאת כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

פניני קודש על מגילת אסתר

דברי תורה

מכ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק וצוקללה"ה

בעידן רעוא דרעיון ש"ק פּרשת ויקרא שבת זכור תשמ"א

ברוח קדשם היאך יראה דורו של משיח, וכבר אז כראותם לאיזה שפלות יגיעו בני ישראל, שפכו נהרי דמעה ובקשו עליהם רחמים.

ובן שמעתי מהגה"ק אבד"ק נאסויד זי"ע ששמע מפי דו"ז הרה"ק משינאווא זי"ע, שהרה"ק מאפטא זי"ע אמר שביקש לראות דורו של משיח, והראו לו דור שכולם חובשי מגבעות לבנות [מין כובע שכימיו היה גרוע ושפל, ושהעיד על חובשו שמעשיו מקולקלים ושיצא מן הכלל רח"ל], ואמר הרה"ק מאפטא שדורו של משיח יהיה דור שפל מאד מאד, ובלשון קדשו, גאר גאר גאר א נירדיג דור. וחזר עשרה פעמים על תיבת גאר, ובכל פעם הנמך ידו הקדושה יותר ויותר למטה עד שבפעם העשירית הגיע סמוך לקרקע, ואמר הרה"ק מאפטא דכשראה את דורו של משיח, כמעט ששחוק עבר על פניו שאליהם יבוא משיח ולא אלינו.

עוד שמעתי מכ"ק אאמו"ר זי"ע דברים שהם מבחיל על הרעיון ששמע מזק"ה"ק מצאנו זי"ע בשם מורו הרה"ק מראפשיץ זי"ע (שהיה מכונה בפיו דער אלטער רב) שאמר את אשר יקרה באחרית הימים (ואי אפשר לי לומר

בתוה"ק (ויקרא א, א-ב) ויקרא אל משה וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר, דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם אדם כי יקריב מכם קרבן לה' וגו'.

בעל הטורים כתב, אל"ף דויקרא זעירא, שמושה היה גדול ועניו לא רצה לכתוב אלא ויקר וכו' כדרך שנאמר בבלעם כאילו לא נראה לו השם אלא במקרה, ואמר לו הקב"ה לכתוב גם האל"ף, ושוב אמר לו משה מחמת רוב ענוה שלא יכתבנה אלא קמנה יותר משאר אלפי"ן שבתורה, וכתבה קמנה וכו' עכ"ל, והדברים עמוקים מהשגת אנוש להבין היאך רצה משה רבן של כל ישראל לכתוב על עצמו לשון שנכתב על בלעם הרשע שהיה טמא, וכבר נאמרו הרבה אופנים בזה, אך התורה הקדושה כפמי"ש יפוצץ סלע לאין שיעור וערך.

*

יש לומר דהנה מצינו בתורה הקדושה סימנים על ירידת הדורות בעקבתא דמשיחא, הן בחלק הנגלה שבתורה (עין סנהדרין צו, א; סוטה מט, ב) והן בחלק הנסתר (עין זוה"ק, פרשת אחרי, ח"ג סו, ב), וכן בספרים הקדושים מתורת הבעש"ט ותלמידיו הקדושים העידו מה שחזו

וסיים שהוא מגלה זאת בכדי שבאותו זמן קשה כשישרור בעולם חושך ואפילה נראה ויסברו שהוא כבר לאחר יאוש חלילה, יתחזקו בזה שהיה פעם יהודי בשם ר' נחמן, שאמר כבר בומונו שעוד יהיה דור כזה עם חשכות ונסיונות כאמונה, ובכח נבואה זו יתחזקו, ע"כ דבה"ק (עיין שיהות הר"ן, אות לה; שם, אות רכ; שפע חיים, דרשות חורש"י תשמ"ג, פרשת יתרו, עמ' קצה; דרשות חורש"י תשד"מ, פרשת מסעי, עמ' שמוח-שמט).

*

ובעת שאנו כבר נמצאים בעולם החשוך בשער הג', בוודאי חייבים להתחזק, וצריכים לידע דכך מוכרח להיות ואי אפשר שיהיה אחרת, וזהו הסימן הטוב ביותר שקרובה ישועתנו לבוא, כי כל ירדת הדור היא שלא כדרך הטבע ואי אפשר להבין היאך בני ישראל מגדול ועד קטן מכל המינים והמדרגות הגיעו לנפילה כוונתו כל כך מדרך האמת, וחושך ואפילה מכסה את פני כל הארץ ברוחניות ובגשמיות עד שכבר באו מים עד נפש. ובהכרח זהו סימן שאנו נמצאים כבר בקצה האחרון של הגלות, ואם כן צריכים להתחזק ולשוש ולשמוח בפורים הזה בשמחה שמרם היתה כמוה, ולא לשמוע למה שאומרים הצבועים והאפיקורסים למיניהם שמייאשים מן הגאולה.

והמעם מדוע צריך להיות הסתר פנים כזה לפני הגאולה הוא מסודות התורה, ובאמת שהייתי צריך להתאפק ולהחריש, אלא שאפילו אדם פשוט כמוני שלא למד חכמת הנסתר ואין לו שום ידיעה בחכמה זו, ואפילו אל"ף

ואסור לי לומר מה שאמר, מפני שבני אדם יהיו עומדים נרעדים כשישמעו מה יקרה מרם ביאת המשיח), וסיים הרה"ק מראפשיץ שבאמת כך יהיה, והוסיף זאת משום שהדברים לא התקבלו או כל כך על הדעת שיתכן להיות כך.

ולפני הצדיקים הללו נגלו כל המאורעות שיתרחשו בעולם ולא נעלם מעיניהם דבר, וכפי שהתבטא פעם זקה"ק מצאנו זי"ע על בנו זקה"ק מגארליץ זי"ע בתוך אחד השיחים ששוחחו בלישנא דחכמתא, פלא איך הוא יודע הכל, ואכן כך הוא כפי שהוא יודע עכד"ק. וכן ידוע גם על צדיקים מדורות מאוחרים יותר שעיניהם הקדושות היו צופיות למרחוק.

וראוי הדבר גם שאר בני אדם ידעו את הדברים אשר יקרו באחרית הימים, כדי שבבוא הזמן לא יחרדו כל כך ולא ישתוממו מהשתלשלות המאורעות ומשפלות הדור, ועל זה נתכוונו צדיקי הדורות אשר גילו לנו דברים אלו, מפני שידעו דמרוכב ההסתר לא יוכלו לעמוד בנסיונות הקשים הללו וזלת אם ידעו מתחילה שכך יהיה.

ורגיל אני לחזור על דברי הרה"ק רבי נחמן מברסלב זי"ע (שהיה קדוש ה', וגודל מדרגתו אפשר לראות גם בהסכמת הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע על ספרו) שאמר, דלפני ביאת משיח יהיה קשה להתחזק כאמונה כמו שקשה להתהלך על קיר חלק, ואחר כך הוסיף שלא יחשבו דכוונתו למדרגות באמונה, אלא לאמונה פשוטה שהבורא ית"ש הוא בורא ומנהיג לכל הכרואים והוא לבדו עשה ועושה ויעשה לכל המעשים,

אני מאמין כפשוטו (עם עברי מייטש), וידעו דאי אפשר לבירה בלא מנהיג והכל הוא הנהגת השי"ת, ושתמיד היו ניסים וגם היום השי"ת עושה עמנו ניסים ונפלאות והוא משלם שכר טוב למי שישמור מצוותיו, ואשר על כן יהיו מצפים לגאולה השלימה בכל רגע באמונה פשוטה ואמונת אמת.

*

בזה יבואר מאמר הגמרא (מכות כד, א) בא חבקוק והעמידן על אחת שנאמר (חבקוק ב, ד) וצדיק באמונתו יחיה, רצ"ל באמונה פשוטה שלו, בלי פלפולים ופירושים שונים ומשונים של ההולכים בדרכי שקר ורוצים לטרוף את השעה, אלא באמונה פשוטה ממש.

וביתר שאת יבואר מה שאמר וצדיק באמונתו יחיה, על פי מה שכתב זק"ק זי"ע בישמח משה (פרשת ויגש, ד"ה ויבח זבחים; פרשת שמות, ד"ה ומקורם אקדים ליישב) דאיתא במדרש (עיין ילקוט, פרשת לך, רמז סד; פרקי דרבי אליעזר, פרק מז) דבאותיות הכפולות מנצפ"ך נגאלו ישראל, גאולת מצרים היתה על ידי אות פ' כדכתיב (שמות ד, מז) פקד פקדתי, והגאולות של ככל מדי ויון היו על ידי האותיות כ' מ' ונ', והגאולה העתידה תהיה באות צדי"ק כדכתיב (זכריה ו, יב) צמח אצמיה וגו' עיי"ש, ועל פי זה פירשו צדיקים (עיין קדושת לוי, ליקוטים, ד"ה מכנף הארץ; מדבר קדמות, מערכת מ, אות מז בשם הרד"ש מאוסטרופולא זי"ע) את מאמר הכתוב (ישעיה כד, מז) מכנ"ף הארץ זמורות שמענו צבי לצדיק, דמארבע אותיות הכפולות מכנ"ף, כבר שמענו זמורות בגאולות שהיו בעבר, אולם צבי לצדיק,

מחכמה זו איני יודע, מכל מקום אני סבור כי דרך אחת אני מבין בזה על בוריה לפי שורש נשמתו, ואולי יקבל זאת אדם אחד ויתחזק מזה.

וזוהו מהסודות ושבילין ממירין דקוב"ה אשר אי אפשר לאדם להשיג בעודו בחיים חיותו בכחינת כי לא יראני האדם והי (שמות לג, כ), וכנודע דאחר שגילה האר"ל סוד זה לתלמידיו נסתלק מן העולם (עיין עמק המלך, הקדמה ג, פרק ו; יערות דבש, חלק א, דרוש ג). וכך היה מיד בראשית הבריאה שנאמר (בראשית א, א-ב) בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ וגו' ורוח אלקים מרחפת על פני המים, ובמדרש (בראשית רבה ב, ה) ורוח אלקים מרחפת זה רוחו של מלך המשיח. ואשרי לזה שהשי"ת חונן אותו דעת ומשיג נקודת השנה, שהוא רואה את העולם באופן אחר לגמרי ואין לו שום קושיות, והוא מבין את סוד הבריאה היאך היא הנהגת הבורא כל עולמים.

אכן הזמן קשה מאד ויש נסיונות עצומים, אמנם אדרבה צריכים לעמוד בנסיון בשעות האחרונות וברגעים האחרונים דייקא, כידוע מאמר צדיקים שעל זה מבקשים בהושענות (ד"ה א-ג למושעות) הושענא שלש שעות, דקאי על השעות האחרונות לפני ביאת המשיח, שאז יהיו נסיונות קשים ביותר להתחזק באמונה הקדושה. וזאת כיון שאז יהיו הרבה צבועים ודרכים עקלקלות ומוטעות עד שיהא קשה להבחין בין אור לחושך, ולהיכן שיפנו אפשר יהיה ליפול עד לתהום רח"ל. ורק יחידים סגולה יהיו שהשי"ת יתן להם דעת וכח וסעד וסמך שיוכלו לעמוד בזה שלא ליפול, והם יאמינו באמונה שלימה בי"ג

אמרה לאיך גיסא ראו מה עשה לי יהודי ומה שילם לי ימיני וכו', וברש"י, לצעקה ולא לשבת, איש יהודי ואיש ימיני גרמו לי הצער הזה עיי"ש, ודברים אלו קשים להולמן דהלא ראו כבר את רשעותו של המן ולמה הלכו לדבר סרה במרדכי על דאיקני בהמן (שם יב, א). אך נראה דכדור ההוא שררה ערכוביא ומשמשו הדעת, ומרוב צרות היו שסברו שהמן הוא זה שעל ידו תסתובב ישועתו, כי הלא הוא היה זה שיעץ להרוג את ושתי המרשעת שהיתה מתעללת בבנות ישראל (שם יב, ב), ולא טוב עשה מרדכי שהתגרה בהמן והזכירו שהיה פעם עבדו (שם טו, א וברש"י ד"ה וזה בא), ומרדכי היה יחיד בדעתו שאיש צר ואויב המן הרע הזה, וכמו שאמרו במדרש (אסתר רבה ז, ב) דלפיכך נקרא יהודי דכתיב (אסתר ב, ה) איש יהודי, אל תקרי יהודי אלא יחודי, והיינו שכולם תלו את האשמה במרדכי.

ולזה תקנו הז"ל הקדושים החיוב לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי, להורות דכך היה אז פני הדור שלא היו מסוגלים להבחין מיהו ארור המן ומיהו ברוך מרדכי, ותקנו זאת לדורות כי גם לפני הגאולה העתידה ישרור מצב דומה לזה, שלא הכופרים והעמלקים יתלו האשמה במרדכי כסיבת אסון הדור, אלא מקרב בני ישראל יעמדו כאלו שיבוזו למרדכי הצדיק בקול גדול, ולעומתם יעמדו אחרים ויצעקו להיפוך, ובני ישראל יתמהו וישאלו היכן נבוא ונלך ואיזה הדרך ישכון בה אור ולא ידעו.

ובעונותינו הרבים אוי לי אם אומר ואוי לי אם לא אומר, אנו חיים כיום בדור שהוא בחינת שכורת

שאנו חומדים ומשתוקקים לגאולה העתידה שתהא באות צדי"ק עכרה"ק.

ואילו היה אדם יודע לחשב היה יכול לידע על ידי רמז זה מתי הוא הזמן של בעתה ומתי הוא אחישנה (עין סנהדרין צה, א), אך על פי פשטות יש לומר דבא הכתוב הנ"ל לרמז דכאשר יבוא זמן הגאולה העתידה על ידי אות צדי"ק, אוי רק באמונתו יחיה, שיחיה עם האמונה שלו בלבד, כי באותה תקופה לא יוכל לשאול את חברו שידריכנו בדרכי האמונה, מוחשש שיהא עלול להטעותו יותר על ידי פירושים חשוכים. והזמן של תרוממנה קרנות צדיק (תהלים עה, יא) יהיה כאשר כל אחד ידע להחזיק באמונתו ויאמר אני מאמין באמונה שלימה בכל מה ששמעתי מאבי ומזקני ומאמי ומזקנתי וכמו שלימדוני בילדותי בתלמוד תורה כשלמדתי א' ב', ולא שום אמונה אחרת.

וכאשר יכיר האדם לידע דהאמונה הקדושה לא נשתנה כלום, ועליך הורגנו כל היום (שם מד, כג) באותה האמונה שהאמינו הקדושים בשעה שעלו על המוקד אצל האינקוויזיציה במדינת ספרד וצעקו שמע ישראל, ולא ישעה לדברי שקר אפילו אם חצי העולם יאמר אחרת, הוא יזכה ובאמונתו יחיה ויראה לימות המשיח ולחיי עולם הבא מכיון שזכה לעמוד בנסיון, וזה יהיה חשוב מאד לפני אבינו שבשמים.

*

בהאמור יפורש מאמרם ז"ל (מגילה ז, ב) מיחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי, כי מצינו בגמרא (שם יב, ב) כנסת ישראל

תיקוני זוהר, תיקון כא, דף ג, ב), והם הצדיקים הנסתרים שבדור (וידוע שהרה"ק רבי מרדכי ממשערנאביל זי"ע היה מפרנס אותם), והנה כבריאת העולם זה לעומת זה עשה האלקים (קהלת ג, יד) ומה שיש בקדושה יש לעומתו בדומה לו במומאה, וכשם שיש צדיקים נסתרים שהמה הצדיקים הגדולים שבדור, כך זה לעומת זה יש רשעים גדולים שהם גם נסתרים, וכדוגמת לבן הארמי שהיה שומע דבר ה' כמו שאמר (בראשית כד, ג) מה' יצא הדבר וגו', והרבה מהלכות קידושין אנו למדין מדבריו (עיין כתובות נו, ב; בראשית רבה ס, יב; מסכת כלה א, א) (שוהו אחד מסודות התורה), וכן בלעם הרשע היה נביא אשר מחזה שד-י יחזה (במדבר כד, ד) וכל סודות הגאולה נמסרו על ידו (עיין ספר הגאולה להרמב"ן, שער הראשון).

ושמעתי מכ"ק אאמו"ר זי"ע בשם זקה"ק מצאנו זי"ע שאמר, הסבורים אתם שדתן ואבירים לבשו בגדים קצרים ומנעלים ירוקים, לא כן, הם לבשו שטריימל ובגדי לבן ואף זיפיצע לבנה, ואמרו דברי תורה, עכד"ק (ועיין דגל מחנה אפרים, פרשת נח, עה"פ ויהי כל הארץ שפה אחת). וזאת דכיון שאותו דור היה דור דעה (ויקרא רבה ט, א) הוצרך להיות לעומתם רשעים נסתרים שהתנגדו למושה רבינו והיה בכוחם לרמות גם את קרח שפקח היה (במדבר רבה יח, ח) שיתחבר עמהם עד שלבסוף נתפס עמהם בעוונם. וביותר איתא במדרש (עיין באר מים חיים, פרשת בשלח, ד"ה ובני ישראל הלכו; שם, פרשת קרח, ד"ה המעט כי העליחנו, ע"פ תרגום יונתן, שמות יד, ג) שדתן ואבירים נשאררו מתחילה במצרים ולא רצו לצאת, וחזר הים ונבקע בשבילם לבר.

ולא מוין (ישעיה נא, כא) ואינו יודע להבחין בין יום ולילה ובין אור לחושך, והגענו למצב הכאשר שואלים איזהו דרך האמת, התשובה הנכונה ביותר שאפשר לענות היא שאינני יודע, כי אינני גדול דיו שאהיה מסוגל להשיב על שאלה כזו, שהרי לא למדתי די ואין לי קבלה וכו', ואני בעצמי איני יודע מה להחליט.

*

דבר זה יורמו במה שנהגו ללבוש פרצופין בפורים כמו שכתב ברמ"א (אור"ח סימן תרצו, ח; ועיין בני יששכר, מאמרי אדר, מאמר ט, אות א), וכן היה המנהג מקדמת דנא אצל צדיקי אמת למנות פורים רב, והיו שעשו מסכת פורים ואולם צדיקים החרימו זאת (עיין שו"ת דבר שמואל, סימן קצנ; ועיין באר היטב, אורח חיים שם, ס"ק ג), וכל זאת בא לרמוז על הדורות האלו אשר בלתי אפשרי יהיה לשפוט אדם לפי מראהו החיצוני בלבד, דיתכן שיהיה נראה כאדם פשוט ובאמת יראת ה' היא אוצרו ומתחסד עם קונו והוא מלא וגדוש בתורה, ומאידך יהיו צבועים שיתעטפו בגלימא דרבנן וילבשו מלבושי חסידות מכובדים, ושבע תועבות בלבם ואין בהם אפילו לחלוחית של תורה. ואז כשיגיע מצב כזה שיקשה כל כך להכיר בין ארור המן לברוך מרדכי, זולת יחידי סגולה שיש להם בקבלה מצדיקים זקנים (ויש על זה סימנים מובהקים), מכך נוכל לשפוט דקרובה ישועתנו לכו.

וכבר כתבתי במכתב לפני למעלה מארבעים שנה (עיין שו"ת דברי יציב, חלק ז, סימן קל, אות א) דמצינו בגמרא (סוכה מה, ב) לא פחות עלמא מתלתין ושיתא צדיקי דמקבלי אפי שכינה בכל יום (ועיין

בתורתך ובמצוותיך וחננו מאתך דעה, כי אם אין דעה הבדלה מנין (ירושלמי ברכות, פרק ה, הלכה ב), וכמו שרואים דאף שה' נתן לשכוי בינה להבחין בין יום ובין לילה, מכל מקום אין השכוי יכול להבדיל בין קודש לחול דלזה צריכים דעת, ולזה צריכים לרחמים מרובים ולבקש מהשי"ת, אתה חונן לאדם דעת ומלמד לאנוש בינה, רחם עלי לא בזכותי אלא בזכות אבי ואמי הקדושים ובזכות אבותינו הקדושים אברהם יצחק ויעקב, כי גלוי וידוע לפניך שרצוני להישאר יהודי ולהתדבק בתורה הקדושה, למדני לדעת מהו קודש ומהו חול, מהו אור ומהו חושך.

*

בוזה יפורש הגמרא (עירובין סד, ב - סה, א) אמר רב ששת משום רבי אלעזר בן עזריה, יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין מיום שחרב בית המקדש ועד עכשיו, שנאמר (ישעיה נא, כא) לכן שמעי נא זאת ענייה ושכורת ולא מיין וכו', מאי יכולני לפטור דקאמר, נמי מדין תפלה. וצריך ביאור ההוה אמינא וכי למה יפטרו לגמרי מן הדין. ויש לומר דההוה אמינא והמסקנא שתיהם משלימות אחת לחברתה, דהנה בשולחן ערוך (אורח חיים סימן קא, א) נפסק דהאידינא אין חזרין בשביל חסרון כוונה כי אף בחזרה קרוב הוא שלא יכוון עיי"ש, ויש להתבונן למה באמת אין אנו מכוונים כראוי.

אלא הגלוי וידוע בשמים שבזמננו הטומאה מתגברת יותר מדי ואי אפשר לנו לעמוד כנגד יצר הרע שמרמה בני אדם ומכשילם בעבירות נגד רצונם,

וזוה הפירוש בקרא (דברים יא, כו) ראה אנכי נתת לפניכם היום ברכה וקללה וגו', שבכל דור ודור יהיו נצבים לפני האדם שני דרכים הנראים שוים בתכלית, ובו יהא הדבר תלוי להחליט לבחור בחיים. ותמיד זהו כפי התנהגות הדור, דככל שהצדיקים הנסתרים יעבדו את ה' יותר בהסתתר, כן הרשעים יעשו מעשיהם יותר בהיחבא ויראו עצמם כצדיקים כלפי חוץ, וכפי שאנו נוכחים לראות כיום שהעולם חשוך, ענן וערפל יכסהו, אין רואים כלום ואין יודעים מה שמדברים, וקשה להבחין מי הוא ההולך בדרך האמת.

ולבן נהגו לקראת פורים למנות פורים רב, להראות דגם אז לפני שנושעו מגזירת המן הרשע היו רבנים שדרשו דרשות של הבל וסברו דיש בהם ממש, ומכאן אנו למדים דכך קורה לפני הגאולה, ואם אז שהגאולה היתה רק לשעה שרר בלבול כזה בעולם והיו כאלה שהתריסו כלפי מרדכי הצדיק והאשימו אותו שבסביבתו באה עליהם כל הצרה הזאת, כל שכן בגאולה העתידה שעליה אמרו במערבא (ברכות ד, ב) נפלה ולא תוסיף לנפול עוד קום בתולת ישראל (עין עמוס ה, ב), דלפני שיתנערו מעפר ויקומו יפלו נפילה שאין אחריה נפילה עוד, על אחת כמה וכמה שההסתר פנים יגדל מאד.

*

לנובח כך, העצה שיוכלו לעמוד נגד הנסיונות היא לשפוך נהרי דמעה ולבקש מהשי"ת יומם ולילה, רבונו של עולם רחם נא עלי שלא אביט בראיה עקומה ומסולפת, והאר עינינו

ראביים שאומרים דהתורה נשתנתה היום ה"י, ורבנים צבועים למיניהם אשר כל מאי דעבדין לגרמיהו הוא דעבדין, ובוה הוא מטעה את העולם. וזה הכוונה משום נטילת נשמה, שהוא חייב משום נטילת נשמות הצדיקים הקדושים שהיו מדריכים את בני ישראל בדרך הטובה והישרה, שזאת עשה שוחט דעלמא מבלי שנצטווה על כך ולכן בדין בא לו שלעתיד לבוא ישחמהו הקב"ה.

ולא לחנם אמרו בוורר הקדוש (פרשת אחר, ח"ג, ע"ד, א) על דורו של מלך המשיח, זכאה חולקיה מאן דחמי ליה וזכאי חולקיה מאן דלא חמי ליה ווי למאן דיודמן וכו', וחז"ל הקדושים אמרו (סנהדרין צ"ב, ב) ייתי ולא איחמיניה, אף דבוודאי כל יהודי מוכן שיחתכו את בשרו לחתיכות כדי לזכות להגיע לימות המשיח, אלא שהתנאים הקדושים ראו את מצב דורו של משיח ולגודל ענוותנותם חששו שמא לא יוכלו לעמוד בנסיונות שיהיו אז, ולכן אמרו מוטב דייתי ולא איחמיניה מאשר לבוא לידי נסיונות כאלו.

*

בדרך זה נלך לכאר מה שבמגילת אסתר לא נזכר שמו של הקב"ה זולת בראשי תיבות וסופי תיבות (עיין אליהו רבה, אורח חיים סימן תרצ, ס"ק יט), וכן איתא (זוה"ק, פרשת בהר, ח"ג קט, א) דתיבת המלך שבמגילה רומז להקב"ה, אך קשה להולמו על פי פשוטו. ולהנ"ל יש לומר דבא לרמוז על עקבתא דמשיחא אשר בעוונותינו הרבים ההסתר גדול מאד, וקמים כתות שונות אשר הצד השווה שבהן הוא לומר דלית דין ולית דיין,

ואשר דין גרמא שמתכלכל הדעת ואי אפשר לכוון כראוי. וזהו על דרך שאמר הבעש"ט הקדוש זי"ע (עיין בעש"ט עה"ת, פרשת בראשית, אות קמז) בביאור מאמרם ז"ל (שבת עה, א) שוחט משום מאי חייב, רב אמר משום צובע ושמואל אמר משום נטילת נשמה וכו', ובתוספות (ד"ה שוחט) כתבו דאשוחט דעלמא קאי. וביאר דהמכוון על היצר הרע, וז"ל, כי היצר הרע נידון לעתיד (סוכה נב, א), וקשה הא לכך נברא, וצריך לומר שבשביל זה נענש שעושה עצמו ליצר טוב וכו', ובוה יובן דשוחט דעלמא חייב, וקשה הא לכך נברא, ומשני משום צובע שהוא צובע עצמו בדמות יצר טוב ועל ידי זה נוטל נשמה וכו', עכלה"ק עיי"ש.

נמצא דאפילו כשאנו חוטאים ח"ו אנו פטורים מן הדין, כי יש לנו אמתלא שהיצר הרע מבבל את מחשבותינו, שהלא אפילו להתפלל אי אפשר כי אנו כשיכור אשר לא בדעת ידבר מפאת הבלבול שנגרם על ידי יצר הרע. וזה שאמר יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין, וזהו מדין תפלה, רצ"ל דמתפלה אנו למדים שנמל מאתנו הדעת הישרה ולכן אנו פטורין מן הדין.

*

עוד יפורש בכונת שמואל משום נטילת נשמה, דאנו רואים בדורנו מה שעולל לנו הרשע הימלר ימ"ש אשר כילה כל חלקה טובה בישראל וטבח ושרף את רוב רובם של הצדיקים הזקנים שקבלו מצדיקים הקודמים את דרך האמת, ונותרנו דור יתום, ותחת שיתקיים וזרח השמש ובא השמש (קהלת א, ה; ועיין יומא לה, ב) מעמיד הבעל דבר

ואין בזה חידוש, שהרי רשעים אפילו על פתחו של גיהנם אינם חוזרין בתשובה (עירובין יב, א), דגם אחר תחיית המתים וביאת המשיח יהיו כאלו שיעמדו במרדם, כי יהיו להם דרכים מסולפות ולא יאמינו במה שכלל ישראל מאמין, וכדאיתא (זוה"ק, פרשת שמות, ח"ב ז, ב; רש"י, זכריה יג, ט) דגם לעתיד לבוא יהיו אנשים מישראל שיעמדו לצדו של גוג ומגוג וילחמו נגד מלך המשיח, והכל בסיבה הנ"ל.

ידוע מהגר"א ז"ע ששאלוהו תלמידיו איזו מצוה היא הקשה ביותר לקיים, והשיבם מצות והיית אך שמח (דברים מז, מז) כל ימי חג הסוכות. ויש לומר דכיום אולי קשה אפילו לקיים מצות שמחת פורים משך יום אחד, וכפי שקונן רבי יהודה הלוי (קנות לת"ב, ד"ה ציון ידירות) איך אשמחה עוד בחג איך אעלו עוד בפור עד כי יבואו ימי ששון לפורדך, דאיך אפשר לשמוח כשרואים את חשכות הדור ואת הקושי להיות יהודי והיאך קשה ומר הוא להעמיד דורות יהודים.

ואבן הצעירים שכבר מסתובבים בלאו הכי בעולם התהו ואינם יודעים מאומה, קל לומר להם שישמחו, אבל במה ישמחו הזקנים, ובפרט בשנה זו שחל פורים ביום ו' וכמציאות אי אפשר לשמוח כי צריכים להקדים ולערוך את הסעודה בשעה מוקדמת (אמנם היו צדיקים שהיו עורכים את הסעודה כרגיל ופרסו מפה וקדשו (עיין הגהות הסמ"ק מצורך על סמ"ק, מצוה רעו, אות א; מגן אברהם סימן תרצו, ס"ק ט), אבל אצל אבותינו הקדושים לא ראינו כן), ובשבת קודש אי אפשר וביום א' זהו לזכר בעלמא, אולם

ושלא לומר דהכל הוא מעשי אלקינו שהוא בורא כל העולמים ומנהיג את העולם כולו, ותחת זאת תולים הכל בסיבות טבעיות ובלבד שלא לפרסם שם שמים, ועל ידי זה גורמים לחשכות גדולה בעולם אשר כמוהו לא נהייתה.

ולכן קוראים את המגילה בלא הזכרת שם שמים, להורות דגם אז היו כאלו שתלו הכל בטבעיות, ואמרו דמה שאחשוורוש הרג את המן היה מפני שמלך ממש היה שהרי הרג את אשתו מפני אוהבו ואת אוהבו מפני אשתו (אסתר רבה א, א), ומרדכי נעשה משנה למלך מפני שאסתר המליכה אותו, ורבים מעמי הארץ מתייהדים רק מפני שנפל פחד מרדכי עליהם וכדומה, ודין גרמא דאף שקיימו וקבלו את התורה (שבת פח, א) אף על פי כן היו כאלה שנשארו נשים נכריות (זוה"ק, פרשת שמות, ח"ב ז, א), כמו שאמרו (ברכות ד, א) ראויין היו ישראל ליעשות להם גם בימי עזרא כדרך שנעשה להם בימי יהושע בן נון אלא שגרם החטא, וזאת בא להם מפני שכפרו בהנהגת השי"ת.

ויבואר מאמרם ז"ל (חולין קלט, ב) אסתר מן התורה מנין ואנכי הסתר אסתיר פני וגו' (דברים לא, יח), וכן המגילה נקראת מגילת אסתר מלשון הסתר, לרמוז דזה גופא שניתן מקום לרשעים למעות ולתלות הכל בטבע ושהכל היה בהסתרה כזו, זהו גם שלא כדרך הטבע וחלק מההסתר פנים, ורק אותם צדיקים שקיימו וקבלו עליהם אז את התורה מרצון והילדים שלמדו הלכות קמיצה (מגילה מז, א) הם האמינו בהנהגתו ית"ש וידעו דיד ה' עשתה זאת, ולעומתם רשעי ישראל תלו הכל בטבע.

וגירי פרזלא יתברון משה יפוק מן גו מדברא ומלכא משיחא מן גו רומא וכו', וכן מבואר בזוהר הקדוש (פרשת ויקרא, ח"ג כה, א) שלעתיד לבוא יהיה אליהו מתורגמן של משה ויתרץ קושיות ואיבעיות עיי"ש.

ולבן לא נכתב כדרך כל המקראות מי קרא למשה, מהך מעמא שבמגילה לא נזכר שמו של הקב"ה כנ"ל, דכשם שבימים ההם היו ההסתר פנים ובלבול הדעת ששררו בעולם סימן שהישועה קרובה לבא, כן גם כעת כשרואים שאי אפשר להבחין בין מ"ט שערי קדושה למ"ט שערי טומאה, יש לידע דמשמים כבר ניטלה הבחירה מבני אדם וממילא אי אפשר עוד להשאיר את בני ישראל בגלות וזהו הזמן של בעתה.

וזהו שאמר הכתוב, אדם כי יקריב מכם וגו', אד"ם ר"ת א'פר ד'ם מ'רה (סוטה ה, ב) והוא לשון שפלות כי מן האדמה לוקח (מדרש תנחומא, פרשת צו, אות יד), ומאידך הוא גם לשון חשיבות על דרך הכתוב (ישעיה יד, יד) אדמה לעליון, כי בצלם אלקים ברא אותו (בראשית א, כו), וזהו דבר והיפוכו, ובא לרמוז שהשי"ת עשה את האדם בדווקא כן שתהיה לו בחירה, וכדמצינו כבר בראשית הבריאה כאשר אמר (שם, כו) נעשה אדם ונתן מקום להרוצה למעות שיטעה (בראשית רבה ה, ח), אמנם כאשר יגיע הזמן אשר אף מי שירצה לילך בדרך האמת יוכלו לרמותו ויסבור על מי שדבוק בתאוה קנאה וכבוד שהוא נדמה לעליון, ועל צדיק נשגב יאמר שהוא אפיקורוס וילעג עליו, אז תבוא הישועה השלימה ויבנה הבית השלישי במהרה בימינו, וזהו סוד נפלא.

עם כל זאת צריכים להתחזק ואיש לרעהו יאמר חזק, דעל כל פנים יש לנו לשמוח בנקודת הדעת שעדיין נותרה בנו ולהיות שמחים באשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו תורת אמת, וצריכים לזכור משנות דור הגם בימי מרדכי היה כך, והימים האלה נזכרים ונעשים בכל דור ודור לעשות אותם ימי משתה ושמחה, ואנו מודים להשי"ת שהגיענו עד זקנה ושיבה, וכשם שהגיענו עד הלום כך נזכה לעבור בשלום את הרגעים האחרונים של ימות המשיח ונחזה באור חדש על ציון תאיר, ומשנכנס אדר נרבה בשמחה על שקרובה ישועתנו לבוא.

*

באזר אלה הדברים נשוב לכתוב בריש פרשתן, ויקרא אל משה, וכנ"ל שרצה לכתוב ויקר כמו שנאמר אצל בלעם, דבא לרמוז על עקבתא דמשיחא (וכמו שכתב רש"י בפסוק (שמות לה, כא) אלה פקודי המשכן משכן וגו' שנחמשכן בעוונותיהן של ישראל, והיינו זמן הגלות, וגם כאן רמוז על זמן הגלות), שגיע זמן שלא יוכלו להבחין בין תלמידי חכמים צדיקים שמכונים משה על דרך שאמרו (שבת קא, ב) משה שפיר קאמרת, לבין רשע כבלעם, וזאת מחמת עוצם כח הטומאה והחשכות שישרור בעולם שיסמא את עיני האדם מלראות האמת, ולא ידעו על מי צריך לומר ויקרא ועל מי ויקר.

אמנם דייקא אז נזכה לגאולה ויקויים ויקרא אל משה, שהשי"ת ישלח את משה עם אליהו הנביא לבשר לישראל את הגאולה, וכדאיתא (תרגום ירושלמי, שמות יב, מב) כד ישלים עלמא קיציה למיתפרקא חבלי רישעא ישתיצון

בפורים הוזה שעוד בשנה זו, ובפורים זה, יתקיים מאמר הכתוב (תהלים צד, יד) כי לא ימוש ה' עמו ונחלתו לא יעזוב, ולא יזנח ה' את אותם מעט שאומרים אחזתיו ולא ארפנו (שיר השירים ג, ד), ולעת ערב יהיה אור, ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר, וישפיע השי"ת רחמים מרובים וחסדים נגלים לכלל ישראל וזרע אברהם יצחק ויעקב ככל מקום שהם ובכל מקומות מושבותיהם די בכל אתר ואתר, שנוכל לראות מיד באור הגדול אורו של מלך המשיח, וניגאל גאולת עולם במהרה בימינו אמן.

יעזור השי"ת, ואם לא למעננו למענו יעש, כי גלוי וידוע לפני המהוה כל הוויות שרצוננו לעשות רצונו אלא שאי אפשר לנו לעמוד בנסיונות, והמצב הוא יותר גרוע ממה שאמרנו, והמשכיל בעת ההיא ידום, וכמה אפשר לעמוד ולחכות, בערב תאמר מי יתן בוקר אולי אז ייטב לנו, אולם עם כל זה אנו שמחים על שעל כל פנים אנו מחזיקים איתן באמונתנו, ואף שאיני כלום אולם בכל זאת אני הולך קצת בדרכי אבות ואיני משנה אפילו זיו כל שהוא ממה שראיתי ושמעתי מאבותי הקדושים, וכזה נשמח

תשובה בענין זמן נתינת מחצית השקל

(שו"ת דברי יציב, אור"ח סימן רצג)

לחם ויין וכו', ומכל מקום לא יפחות משתי מתנות וכו' עכ"ל. ובמהרי"ל, במנחה כשהולכים לבית הכנסת נותנין מחצית השקל ומעות פורים וכו' ומתפללין מנחה וערבית וכו', והביאו בדרכי משה סי' תרצ"ד סוף אות א', ושכן המנהג ודלא כחידושי אגודה בשם מסכת סופרים שכתב דיש ליתן קודם פרשת זכור עיי"ש.

ובשולחן ערוך שם ברמ"א, יש אומרים שיש ליתן קודם פורים וכו' זכר למחצית השקל שהיו נותנין באדר וכו', ויש ליתנו בליל פורים קודם שמתפללים מנחה וכן נוהגים בכל מדינות אלו וכו'. ובמגן אברהם סק"ב כתב, ובמדינתנו נותנין בשחרית קודם קריאת המגילה. ובלשון התשב"ץ [פסקי

ב"ה, יוניאן סימ"י, ו' אדר תשמ"ג

בענין מתי ליתן מחצית השקל בשנה זו שחל פורים ביום א'.

א) במקור הדברים, בש"ס מגילה י"ג ע"ב, אמר ריש לקיש גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעתידי המן לשקול שקלים על ישראל לפיכך הקדים שקליהם לשקליו, והיינו דתנן באחד באדר משמיעין על השקלים וכו'. ובמסכת סופרים פרק כ"א הל' ד' (לפי גוסחת הגר"א), שהיה צפוי וגלוי וידוע וכו' לפיכך הקדים ואמר למשה וכו', וצריכין ישראל לתת שקליהם לפני שבת זכור, ואסור לומר עליהם לשם כופר אלא לשם נדבה, וצריכין ממנו להספיק מים ומוזון לאחיהם עניים במקום קרבן ומתנות לאביונים, ויש שמשפיקין

קודם תפלת מנחה, ולהורות דמצוה זו היא שעמדה להם להנצל מגזירת המן הרשע.

ויש לומר שזה גם כן ענין מתנות לאביונים, ובגמ' מגילה ז' ע"ב דאביי בר אבין ור' חנינא בר אבין מחלפי סעודתייהו, להראות שהגם שהיו עניים באותה שעה מכל מקום השתדלו לגמול חסד איש לרעהו, ובזכות הצדקה נושעו מכל צריהם.

ואלה שנהגו ליתן ביום או בתענית אסתר קודם התפלה, אפשר שחששו למאי דאיתא מהאריה"ק שלא ליתן צדקה בלילה, והובא ג"כ בברכי יוסף ס' רל"ה אות א' והביא מקור מהירושלמי עיי"ש, וכן נהג זקה"ק מצאנו זי"ע בכל השנה שהיה מוסר את כספי הצדקה שהגיעו אליו בלילה למשב"ק והוא היה מחלקם למחרת.

(ב) ושם במהרי"ל, דכל בן עשרים שנה ומעלה חייב במחצית השקל וכו' והנותן שקלו צריך גם כן ליתן מעות פורים שהם ג' מחציות המדינה, וראיתי שם שבעלי כיסים ויש מן הבינונים נתנו מחצית השקל ואת מחצית השקל החזיקו לסייע בו אל העולים לארץ הצבי לשם שמים, ומעות פורים היו חולקים מיד באותו פורים לעניים כשאר צדקה עיי"ש, ונראה שהיו שתי נתינות, דפעם אחת היו נותנים מחצית השקל להעולים לארץ ישראל דייקא, וזה זכר למחצית השקל שהיו נותנים לבית המקדש, ובפעם הב' היו מחלקים לעניים בפורים לצאת ידי חובת מתנות לאביונים. ועיין גם במנהגים למהר"א מירנא שהיו מחלקים לעניים עיי"ש.

מהר"ם מרוטנבורג] ס' קע"ב, ומה שנותנים ג' מחצאות בפורים וכו'. ובמנהגי מהרא"ק [רבי אברהם קלויזנר], מעות פורים וכו' מחצית של אותו מטבע ונותנין שלש מהן למעות פורים וכו' עיי"ש.

ובאליה רבה ס' תרפ"ו סק"ג הביא מספר אמרכל, דיש מקומות שנהגו לשאול מעות פורים מראש חודש עיי"ש. ונראה דלהשיטות שנותנים קודם פורים, דייקו מהא דהקדים שקליהם לשקליו שיש להקדים קודם שעת הגזירה דהמן. וי"ל דהנה באמת באותו הדור לא היה בית המקדש קיים ולא קיימו אז מצות מחצית השקל, ובמסכת סופרים הנ"ל להדיא שאסור לומר עליהם לשם כופר אלא לשם נדבה, וכן בדרכי משה מהאגודה. וכן כתב בתניא רבתי ס' ל"ח וז"ל, אבל בזמן הזה אין נוהגין שקלים שבזמן הזה אין מקדישין וכו' ואלו שנוהגין אינן כשקלים אלא כמתנות לאביונים עיי"ש. וכנראה שכבר אז כימי מרדכי ואסתר נתנו מחצית המטבע לזכר מחצית השקל שהיה נוהג במקדש. וי"ל בדרך אגדה, דמכואר במגילה י"ב ע"א הם לא עשו אלא לפנים אף הקב"ה לא עשה עמהן אלא לפנים, וגם מחצית השקל נתנו אז לצדקה בתורת זכר למקדש בבחי' לפנים, וזה היה חשוב ומקובל מאד קמי שמיא וזכות המצוה הגין בעדם להצילם משקליו של המן.

וזת טעם המנהג ליתן מחצית השקל קודם פורים, ובאמרכל לאחר התענית קודם התפלה, רצ"ל קודם שאומר על הניסים. ולהמסכת סופרים קודם שבת זכור, וליש מקומות באמרכל שם מראש חודש אדר, ובמהרי"ל ורמ"א

מחצית השקל ומתנות לאביונים בפעם אחת, וכדברי המגן אברהם להבנת הכאר היטב, ועיין פרי מגדים במשבצות זהב סק"א ודו"ק, ומה שנתנים ברכים לא ימנעו מליתן והבן.

ואותם שנהגו קודם פורים אפשר שרצו לצאת גם ידי חובת אגרא דתעניתא, ועיין כף החיים ס"ק כ"ה. ויש לומר גם כן שיצאו בזה חובת מתנות לאביונים, והארכתי מזה בתשובה אחרת [שו"ת דברי יציב אור"ח סימן רח"צ] שלכמה פוסקים אפשר לצאת ידי חובת מתנות לאביונים גם קודם פורים. (וראיתי בדרכי חיים [התנהגות אות קכ"ג] שכתב שזקה"ק מצאנו היה מחלק מתנות לאביונים ביום תענית אסתר, ובודאי שהיה מחלק גם ביום הפורים וכידוע גודל עבודתו הקדושה בנתינת צדקה בכל יום, ואולי שהממשש זכר שהכינו את הרשימה ביום תענית אסתר מחמת שאו לא היו מרודים כל כך כביום פורים, וגם יתכן דבלאו הכי אי אפשר לחלק לכל אחד מהרשימה ביום תענית אסתר וממילא נתנו מתנות לאביונים גם ביום פורים).

ועיין ביוסף אומין מספר ישן בכת"י סימן תתפ"ז, שהיו נוהגים בשלש קופות א' למחצית השקל וא' למתנות לאביונים וא' לאגרא דתעניתא עיי"ש, ואולי דמחמת העניות הנהיגו אחר כך ליתן בערב פורים הג' נתינות בפעם אחת ודו"ק.

ד) **וראיתי** בדרכי חיים ושלום אות תתמ"ג, שהגה"ק ממונקאטש היה נוהג ליתן מחצית השקל ב' פעמים, ביום התענית ובפורים ביום, וכן נהג כשחל ביום א'. ונ"ל דכשחל

וברמ"א, ויש אומרים שנתנים מחצית השקל לצדקה מלבד ג' מחציות אלו ואין נוהגים כן עיי"ש. ובמגן אברהם סק"ג הביא ממשאת בנימין סימן נ"ד, במקום דנהיגי לתת המעות לחון אין איסור בדבר דכל הנותן אדעתא דמנהג נותן, אבל לא נפקי בזה ידי מתנות לאביונים אלא אם כן מחלקין מהם לעניים עכ"ל, והביאו ככאר היטב סק"ב. וביד אפרים כתב דהמגן אברהם קאי אמעות פורים, שכתב המחבר בסעיף ד' דאין משנים מעות פורים לצדקה אחרת, ועל זה כתב במקום דנהיגי וכו', אבל ממעות שקלים שניתן קודם שנכנס פורים לא מיירי ופשיטא שאין מנהג בשום מקום ליתן להחון רק מחלקים אותם לעניים, ולא ככאר היטב שהבין דאשקלים קאי עכ"ל. וכן בשערי תשובה שמה סק"ב דמעולם לא עלה על הדעת שיהיה מנהג לתת מחצית השקל לחון וכו' לגרוע כוחם של עניים מצדקה זו וכו' עיי"ש.

ואולי יש ליישב ולהעמיד דברי הכאר היטב כשהחון עני, והתכוונו לצאת ידי חובת מחצית השקל ומתנות לאביונים בנתינה אחת ודו"ק. ולא נגרע בזה כח עניים כיון שבלאו הכי היו נתמכים מקופת הקהל, ואם היו צריכים לשלם לחון מקופת הקהל יגרע חלקם ודו"ק.

ג) **ולמה** שכתב היד אפרים אפשר במעם המנהג ליתן מחצית השקל קודם פורים, שלא ימנעו לומר דיוצאים בזה חובת מתנות לאביונים ויבואו לגרע כח עניים ודו"ק. ואולי דבמקומות שנהגו ליתן ביום נתנו לעניים, ומחמת העניות ששררה שם היו מקיימים

לצאת ידי חובת אגרא דתעניתא יש לתת ביום תענית אסתר. ולזה כדי לצאת ידי חובת אגרא דתעניתא וגם לחוש לדעת המגן אברהם, נ"ל דכשחל פורים ביום א' נכון ליתן ב' פעמים מחצית השקל, ביום תענית אסתר וביום פורים קודם המגילה.

להיות פורים ביום א' אפשר שאין מן הראוי להקדים נתינת מחצית השקל ביום התענית, דעדיף להסמוכם לפורים, ושם מורה עליהם שמכונים מעות פורים, ולהנ"ל יוצאים בזה גם ידי חובת מתנות לאביונים, אולם מאידך בכדי

בשולחן הטהור דמעודת פורים תשל"א

רש"י, נקרא כולו, שם בן ארבעה אותיות כלול בשמו של יהודה.

בשם יהודה כלול שם הוי"ה בתוספת האות ד', הרומזת על דלות ושפלות (ראה שפת אמת, לפורים שנת תרס"ג), ומורה על כדלים וכרשים דפקנו דלתיך (הנאמר בסליחות), שהיהודים מחזיקים עצמם תמיד בשפלות ולב נשבר ונדכה להם, שאז מתקיים בהם (תהלים נא, יט) זבחי אלקים רוח נשברה לב נשבר ונדכה אלקים לא תבוה. כן אמר הכתוב (ישעיה נג, טו) כי כה אמר רם ונשא שוכן עד וקדוש שמו מרום וקדוש אשכון ואת דכא ושפל רוח להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים, ובגמרא (סוטה ה, א) רב הונא ורב חסדא, חד אמר אתי דכא [רש"י: אני מגביהו עד ששוכן אצלי והיינו אשכון את דכא], וחד אמר אני את דכא [רש"י: אני מרכין שכינתי אצל], ומסתברא כמאן דאמר אני את דכא, שהרי הקדוש ברוך הוא הניח כל הרים ונבעות והשרה שכינתו על הר סיני ולא גבה הר סיני למעלה וכו' עיי"ש. הוי אומר שאפילו מי שאינו ראוי כל כך להשראת השכינה עליו, אבל כיון שהוא

אחר הדברים האלה גדל המלך אחשורוש את המן בן המדתא האנני וגו', וכל עבדי המלך אשר בשער המלך בורעים ומשתחווים להמן כי בן צוה לו המלך ומרדכי לא יכרע ולא ישתחוה, ויאמרו עבדי המלך אשר בשער המלך למרדכי מדוע אתה עובר את מצות המלך, ויהי כאמרם אליו יום ויום ולא שמע אליהם ויגידו להמן לראות היעמדו דברי מרדכי כי הגיד להם אשר הוא יהודי. (אסתר ג, א-ד)

כבר עמדו בזה חו"ל אמאי דוקא עכשיו הזכירו כי הגיד להם אשר הוא איש יהודי, וכי עד עתה לא ידעו שהוא איש יהודי, הלא כתיב (לעיל ב, ה) איש יהודי היה בשושן הבירה ושמו מרדכי וגו'.

ונראה לומר, על פי דברי הגמרא (סוטה לו, ב) אמר רב חנא בר ביזנא אמר רבי שמעון חסידא, יוסף שקידש שם שמים בסתר הוסיפו עליו אות אחת משמו של הקדוש ברוך הוא, יהודה שקידש שם שמים בפרהסיא נקרא כולו על שמו של הקדוש ברוך הוא. פירש

זה הפירוש, ויגידו להמנן לראות
היעמדו דברי מרדכי כי הגיד להם
אשר הוא יהודי, היינו שהגיד להם
שהוא יהודי - ששם הוי"ה שורה עליו
בתוספת ד' המורה על דלות ושפלות -
והוא אינו פוחד כלל מהמנן הרשע כיון
שלבב נשבר ונדכה לו, שכן כאשר הוי"ה
לי אז לא אירא מה יעשה לי אדם,
וכאשר הוי"ה לי בעוזרי אז ואני אראה
בשונאי ואינו מפחד כלל מכל הגויים. כי
רק על ידי הכנעה ושפלות אפשר להכניע
את אלופי עשיו, והמתנהג כך הוא ייקרא
איש 'יהודי' שכאמור על ידי העננה טבוע
בקרבו שם הוי"ה וזוכה להשראת
השכינה.

לזה, הגם שכבר תחילה ידעו הכל כי
איש יהודי היה בשושן הבירה
ושמו מרדכי, אך הם חשבו שאי אפשר
לו להיות עניו אם הוא יושב בראש, ולא
האמינו ולא ידעו את דרך האמת - כפי
שכך לימדנו הבעש"ט הקדוש ז"ע -
שעיקר השפלות היא דייקא כשיושבים
בשער המלך, שיכול הוא להיות ברום
המעלות וראש המדברים, ורק השי"ת
היודע תעלומות הוא היודע ומבין מה
שבתוכיות לכו שהוא לב נשבר ונדכה,
וזה אשר עתה הגיד להם אשר הוא
יהודי, היינו מה הוא יהודי של יהודי
כנ"ל.

*

זה הפירוש באומרינו לאחר קריאת
המגילה, שושנת יעקב צהלה
ושמחה, דהנה השם יעקב מורה על
שפלות בבחינת וידו אוחזת בעקב עשו
(בראשית כה, כו), וכיון שהיו בבחינת יעקב
לכן זכו לצהלה ושמחה בישועה שבאה

מחזיק עצמו בשפלות, הוא בעל לב
נשבר ונדכה וכאפס הוא בעיניו, על ידי
כך באה לו השראת השכינה.

ועל זה נאמר (תהלים קיח, ו-י) ה' לי לא
אירא מה יעשה לי אדם, ה' לי
בעוזרי ואני אראה בשונאי, אשר זה
האדם שהוא מחזיק עצמו בשפלות
והכנעה אין לו שום פחד ומורא מהגויים,
כי שם הוי"ה בקרבו ושורה עליו בגין
דלותו בעיני עצמו, וכאמור זה מורה
השם יהודה. וברור הדבר כי עניו אין
פירושו מי שהולך בבגדים קרועים
ובלויים, כי יכול אדם להיות בעל גאווה
גדול ואיש מריפה חשוך ובעל תאוה גם
כשהולך קרוע ובלוי, אלא העיקר הוא
שיהיה לו לב נשבר ונדכה, שבתוך
תוכיות לבו יהא שבור כחרס הנשבר, ואז
אפילו אם בחיצוניות מראהו כגדול, הוא
יושב במורח והוא ראש המדברים, אבל
הלב נשבר ונדכה שלו בתכלית הוא
העיקר.

והנה הגויים שבשושן ועבדי המלך
אחשורוש היתה דעתם שעניו
פירושו שאין הוא נראה בכלל והולך
במלבושים קרועים ובלויים, אבל זה
האיש מרדכי שיושב בשער המלך
וגדולה חשיבותו אצל המלך, כדררשו
בגמרא (מגילה יב, א) על הפסוק (אסתר א,
ח) והשתיה כרת אין אונם כי כן יסד
המלך על כל רב ביתו לעשות כרצון איש
ואיש, לעשות כרצון מרדכי והמנן -
בוודאי אין לו עניויות ויכולים לשלום
עליו. אך המה לא ידעו כי מרדכי הצדיק
עומד איתן בצדקותו ובענוותנותו
המרובה, ואלמלי היתה לו ח"ו איזה
נדנוד קל של גאווה כבר היתה לרשעים
שליטה עליו.

בלב נשבר ונדכה כמו בימינו. אך כמו בימים ההם אשר שושנת יעקב צהלה ושמחה, וכנ"ל שעברו את ה' בעניוות ושפלות מלשון עקב, ולכן זכו בראותם יחד תבלת מרדכי, שהקב"ה עזר למרדכי משום שהיה איש יהודי וזכה להשראת השכינה בנין שפלותו וענוותנותו, אם כן גם עתה יעזרנו הקב"ה כי אנו בשפלות גדולה, וכל איש יהודי אומר שאין בכל העולם כולו מי שאין בו כלום וכזה שפל כמוני. בכח זה נזכה אשר תשועתם היית לנצח ותקנתם בכל דור ודור, ועל זה יש לנו לשמוח כיום הזה.

להם, והגזירה הקשה נתכמלה אז בזכות עניוונתם של הצדיקים הקדושים מרדכי ואסתר.

וממשיכים לאמור, בראותם יחד תבלת מרדכי תשועתם היית לנצח ותקנתם בכל דור ודור, היינו שבראותנו את הישועה שבאה מכח שפלות רוחו של מרדכי הצדיק, נתעודד ונקווה בכל דור ודור, שאפילו אם לא יהיו לנו צדיקים נזכה לישועה בזכות זה שאנו שפלים ונבזים.

וזה יחזקנו ויאמצנו, כי מתי היה כלל ישראל כל כך בשפלות ומתהלכים

נכתב ונחתם בטבעת המלך

"... ועיקר שבעקרים לטובת נשמתו, שאם יודעין ממני איזה חידוש אמת

בתורה"ק, לפרסמה בשמי וללמדם בישראל..."

מתוך צוואת הקודש של כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זי"ע

*

ברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת

הרימו תרומותיכם בעין יפה וברוח נדיבה

במגבית ימי הפורים הבעל"ט

למען הפצת מעיינות הקודש

בגליונות הדברי תורה מדי שבת בשבתו ומועד במועדו

וזכותו הגדולה תגן עליכם במגן האלף

להתברך בכל משאלות לבכם לטובה

*

דברי תורה

מכ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

פניני קודש על מגילת אסתר

ויהי באמרם אליו יום ויום וגו'. (ג, ד)

הכתיב הוא 'באמרם' ואילו הקרי הוא 'כאמרם'. ויש לבאר הרמז בזה על דרך הפשט, דבוודאי לא יעלה על הדעת שבכל יום ויום באו עבדי המלך שוב ושוב לומר למרדכי שישתחוה להמן, כי הלא זהו חוכא ואיטלולא. אלא שהמן ברוב גאוותו וקנאתו שבערה בו היה משפיל עצמו ואומר בכל יום ויום לעבדי המלך שילכו אל מרדכי לומר לו שישתחוה אליו, אבל העבדים לא קיימו את דבריו ורק אמרו להמן שהם אומרים למרדכי בכל יום. לכן 'ויהי באמרם' קאי על המן שאמר לעבדי המלך, שהוא באמת אמר בכל יום ויום, אבל לגבי עבדי המלך נאמר 'באמרם', היינו כאילו אמרו, אבל באמת לא אמרו.

*

כי הגיד להם אשר הוא יהודי. (שם)

יש לרמז בזה, שעבדי המלך אמרו להמן, שמרדכי אמר להם שהוא, היינו המן בעצמו, יש לו דין יהודי, כיון שהוא עבדו של מרדכי, כידוע שהמן מכר עצמו כעבד למרדכי (מגילה טו, א וברש"י ד"ה וזה בא), ועבד של יהודי יש לו דין ישראל לכמה דברים, ועל כך וימלא המן חמה.

והשתיה כדת אין אונס. (א, ה)

יש לפרש בדרך רמז, כי אמרו הו"ל (שבת פה, א) מלמד שכפה הקב"ה עליהם את ההר כנגיית ואמר להם אם אתם מקבלים התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם, אמר רב אחא בר יעקב מכאן מודעא רבה לאורייתא, אמר רבא אף על פי כן הדר קבלוה בימי אחשורוש, וברש"י, שקבלוה מאהבת הנס שנעשה להם. ואיתא במדרש תנחומא (פרשת נח, אות ג) שבמתן תורה היו בני ישראל מוכנים לקבל רק את תורה שבכתב, והכפיה היתה על תורה שבעל פה עיי"ש, ונמצא דהא דהדר קבלוה מאהבה היה תורה שבעל פה.

והגנה התיבה הראשונה בתורה שבעל פה במשניות היא "מאימתי", ובגמרא היא תיבת "תנא", ואילו התיבה האחרונה בתורה שבעל פה במשניות היא "שלום" ובגמרא היא תיבת "הלכות" (עין חתם סופר, נדה עג, א ד"ה הליכות). וראשי התיבות של ד' תיבות אלו הם "משתה", וזהו הרמז, והשתיה כדת אין אונס, שאז קבלו את התורה שבעל פה הנרמז בשתיה, ברצון ולא באונס ובכפיה.

*

סבבו כן כדי שישאר פתח הצלה. לכן שלח מרדכי לומר לאסתר ולהגיד לה ולצוות עליה לבוא אל המלך להתחנן לו ולבקש מלפניו על עמה.

*

לך בנוס את כל היהודים הנמצאים בשושן וצומו עלי ואל תאכלו ואל תשתו שלשת ימים לילה ויום וגו'. (ה, טו)

יש לומר דהנה נודע הא דאיתא בזהר הקדוש (עיי"ש בפרשת וישלח, ח"א דף קעז, ב; ועוד) דמדת הדין לא הדרא בריקניא, וכיון שנגזרה גזירה היא חייבת לצאת לפועל באיזה שהוא אופן. והנה כאשר בני ישראל צמו והתענו שלושת ימים, הרי בדרך הטבע היו אז חלשים עד מאד וכעין מדה מסויימת של מיתה, ובפרט אם היו מתפללים כל אותם שלושת ימים בלי לתת תנומה לעפעפיהם שמצינו (שבעות כה, א) האומר שבועה שלא אישן ג' ימים מלקין אותו וישן לאלתר, דהוי דבר שאינו יכול לעמוד בו. והלכה בידינו מה לי קמלא כולא מה לי קמלא פלגא (בבא קמא סה, א), וכיון שנחשבו כמתים קצת, הרי יצאו בזה ידי חובת גזירת המיתה וכך היו יכולים לבטל את תוקף הגזירה.

*

ויהי כראות המלך את אסתר המלכה עומדת בחצר נשאה חן בעיניו וגו'. (ה, ב)

אחשודוש הרשע ישב במרקלין מפואר של ארמון המלוכה ברוב עושרו וכבוד מלכותו, ואז ראה את אסתר המלכה הצדקנית עומדת בחוץ בחצר, והיתה שם מבויישת ומפחדת

*

ויגד לו מרדכי את כל אשר קרהו. (ה, י)

יש לבאר מה בא לרבות בתיבת 'כל'. ואולי שלח לומר לאסתר את כל מה שהיה בזמן ששלח ה' את זקנה שאול המלך להשמיד את עמלק, שהוא השאיר את אגג בחיים (שמואל א טו, ט) ובזה גרם שלא תכלה הסטרא אחרא לגמרי, ומוזה נסתבב שיצא מהם המן הרשע שהוא מזרעו של עמלק. ורצה מרדכי לזרוז את אסתר לבוא אל המלך כדי לתקן הענין של שאול המלך. וכאשר פירש בייטב לב (פרשת בשלח ופרשת ויקרא) מה ששלח לומר לה (ה, יד) כי אם החרש תחרישי בעת הזאת וגו' ואת וכית אביך תאבדו, דרמזו על שאול המלך, אשר בכך שתמסור נפשה עתה תתקן בכך את חטא שאול שלא הרג את כל עמלק לפי חרב, עיי"ש.

*

ואת פרשת הכסף אשר אמר המן לשקול על גנוי המלך ביהודים לאכרם. (שם)

יש לדקדק בלשון אשר אמר המן, ולמה לא כתיב אשר שקל המן על גנוי המלך וגו'. אלא דבאמת לבסוף לא לקח אחשורוש את הכסף אלא החזירו לו מיד באמרו הכסף נתון לך וגו' (שם, ג, יא), ובכך נתהווה פתח לישועה, והבין מרדכי שיש עוד תקווה להתחנן אל המלך, שכן אם היה לוקח הכסף היה זה בזיון למלכות שהמלך לוקח את עשרת אלפים ככר הכסף ואילו את הגזירה הוא מבטל.

וזתו, אשר אמר המן וגו', שרק אמר ורצה אבל לבסוף לא לקח המלך את כספו, והבין מרדכי כי מן השמים

לאכול. וככדי להמשיך רפואה לחולה היה צריך לעשות פעולה משונה שתעשה רושם למעלה, וזאת עשה על ידי הסעודה שאכל, כי נעשה על ידי זה רעש בשמים ושאלו שם מנין יש לאיציקל ממון לערוך סעודה, והוברר שקבל הכסף לרפואת חולה, וכך באה הרפואה.

ואף כאן רצתה אסתר המלכה לעשות רושם למעלה, אבל מצד התעניות לא עשתה רושם גדול כי בשהותה בבית אחשורוש בוודאי לא אכלה יותר מדי והיו עוברים עליה ימים בתענית, מה שאין כן עכשיו שעשתה סעודה גדולה ועוד הזמינה אליה את הרשעים אחשורוש והמן, עשה זה רושם גדול למעלה והמלאכים באו לראות מה זה ועל מה זה, ובכך פעלה אסתר את הישועה.

*

וישב מרדכי אל שער המלך והמן נדחף אל ביתו אבל וחפוי ראש. (ו, יב)

להבין בעי מי הוא זה אשר דחף את המן אל ביתו. ויש לומר דלאחר הביונות הגדולות שהיו להמן, כשהיה מוכרח להרכיב את מרדכי על הסוס ברחוב העיר ולקרוא לפניו ככה יעשה וכו', היה המן מלא בושה וכלימה ולא היה מסוגל לשוב לביתו, כי הרי הם היו בטוחים שהוא הולך לתלות את מרדכי על העץ ולבסוף נתהפך הגלגל מהיפוך להיפוך, והמן חיפש מקום היכן לברוח ולהממין עצמו שם. ולכן הגיעו מלאכים ממש ודחפו אותו לתוך ביתו, כדי שיספוג עוד עלבונות ובויונות (עין ביאר מגילת אסתר תליתאה, לרבינו משה דוד וואלי,

ושרויה כימי תענית, ודבר זה נשא חן בעיניו של אחשורוש ברוב רשעותו ושנאתו לישראל.

*

ותאמר אסתר אם על המלך טוב יבוא המלך והמן היום אל המשתה אשר עשיתי לו. (ה, ד)

ובגמרא (מגילה טו, ב) תנו רבנן מה ראתה אסתר שזימנה את המן וכו', רבי שמעון בן מנסיא אומר אולי רגיש המקום ויעשה לנו נס.

ויש לומר הענין בזה על פי המסופר על הרה"ק רבי איציקל מדרוהוביטש זי"ע, שאחד משכניו היה לו חולה בתוך ביתו, ואמרו לו ידידיו שיתן איזה סכום כסף לשכנו הצדיק שהוא עני וחסר כל, בכדי שיתפלל בעד החולה, ויעש כן ונתן סכום כסף לרבי איציקל והוכיר את שם החולה לרפואה. רבי איציקל נטל את הכסף ואמר לרבנית שתקח הכסף ותקנה בשר ודגים ותכין סעודה גדולה, והיא עשתה כן ויצאה לשוק לקנות והכינה סעודה כיד המלך, ורבי איציקל הסב לסעודה, ולאחר זמן קצר באו להודיע שהחולה נתרפא.

כששמע אותו שכן שרבי איציקל ערך סעודה מיוחדת עם הכסף שנתן לו, היה זה לפלא בעיניו, כי היה סבור שרבי איציקל יקבל עליו תענית לרפואת החולה ולא שירבה בסעודה, וכיון שלא היה לו כח המעצור שאל על כך את רבי איציקל, והוא השיב לו, דאם היה מתענה לא היה עושה בזה שום רושם בשמים, כי הלא דרכו תמיד להרבות בתעניות והיה זה דבר הרגיל, ובפרט שמחמת עניותו לא היה לו לחם

המן הזה אשר הוא השר החשוב ביותר במלוכה, והמלך מכבדו ומנשאו וכל עבדי המלך ועם מדינות המלך צריכים להשתחוות אליו, וגם הוא בעצמו ביקש שיכבדו אותו וירכבוהו על סוס המלך וילבשוהו בלבוש של המלך ויקראו לפניו ככה יעשה לאיש אשר המלך חפץ ביקרו - הגנה הוא משפיל עצמו והולך הוא בעצמו וטורח לעשות עץ לתליה, וכי זהו כבוד המלכות, והלא בזה הוא מבזה ומשפיל את כבוד בית המלוכה. לכן צוה המלך תלוהו עליו דייקא, על העץ הזה שעל ידה בזה המן את המלוכה.

*

ונהפוך הוא אשר ישלמו היהודים
המה בשונאיהם. (מ, א)

ישנם מפורקי העול המדמים שהם המה השולטים בארץ ישראל, על פיהם ילכו ועל פיהם יבואו. אבל המתבונן באמת רואה שהכל כאשר לכל ביד ה', ובני ישראל מאמינים בני מאמינים כי אלה ברכב ואלה בסוסים ואנחנו בשם ה' אלקינו נזכיר (תהלים כ, ח), ולא על כוחם וחילם של אלו אנו סומכים כלל וכלל, וכאשר מגיע הזמן שכל אחד רואה שאך הבל המה ואין בהם תבונה, וגוי אוכד עצות הם, בכך יהא סימן לגאולה האמיתית שעומדת לבוא בקרוב. וזהו ונהפוך הוא, שיתהפך הכל לטובה, בזמן אשר ישלמו היהודים, שהיהודים יחשבו שהם שולטים, אבל באמת המה בשונאיהם, שהם נתונים תחת השונאים שלהם אשר מצווים להם מה לעשות וכו', או אז יבוא בעל הכרם ויכלה את קוציו בגאולה השלימה.

*

מבית מדרשו של הרמח"ל, אסתר שם). ולכן נכתב בלשון סתמא, והמן נדחף, ולא כתיב מי דחפו, כי זה היה מן השמים.

*

ויספר המן לורש אשתו ולכל אוהביו
את כל אשר קרחתו. (ו, יג)

לבאורה הוא פלא, דאחר שראה המן מפלתו הגדולה שהיה צריך להתבנות בפני קהל ועדה ולהרכיב על סוסו של המלך את מרדכי היהודי דייקא, שהוא השונא הגדול ביותר שלו, וקודם לכן היה צריך להוליכו אל הבלן והספר, ועוד היה צריך לרכון על הארץ ומרדכי עלה עליו, ועוד היו לו בזיונות מבתו ששפכה לו מי שופכין על ראשו (מגילה טו, א), והיאך זה המשיך ברשעותו ולא נתעורר להבין שהוא עומד לפני מפלה.

אך כך הוא דרך הטומאה, שהיא מסמאה את עיני האדם שלא יתעורר כלל גם בראותו את מדת הדין לנגד עיניו. ולכן סיפר המן לורש ולכל אוהביו, את כל אשר קרחתו, רצ"ל שהכל היה בדרך מקרה בעלמא, כי כך ראה את כל מה שהתרחש, תחת להבין דבר מתוך דבר שהוא יד ה' ולהניח למרדכי.

*

ויאמר חרבונה אחד מן הסריסים לפני המלך גם הנה העין אשר עשה המן למרדכי אשר דבר טוב על המלך עומד בבית המן גבוה המשים אמה ויאמר המלך תלוהו עליו. (ו, ט)

לבאורה צריך ביאור מאי נפקא מינה מי עשה העין. ויש לומר שחרבונה ביקש לקטרג על המן ולהחמיר את דינו אצל אחשורוש, ולכן אמר, הנה

בחינה כפי שהיה בימי מרדכי ואסתר ממש. וזהו שאמר, לקיים עליהם להיות עושים את יום ארבעה עשר לחדש אדר ואת יום חמשה עשר בו בכל שנה ושנה, ובכל שנה מחדש יהיה אותה בחינה ממש כימים אשר נחו בהם היהודים מאויביהם בימים ההם.

ויוֹרְמֵז בלשון הכתוב (שם, כז) קימו וקבלו היהודים עליהם ועל זרעם ועל כל הנלוים עליהם ולא יעבור להיות עושים את שני הימים האלה ככתבם וכזמנם בכל שנה ושנה, היינו שבכל שנה ושנה הוא ממש ככתבם וכזמנם של מרדכי ואסתר, ולא יעבור, כי אותה בחינה ממש מתעוררת בכל שנה. ולכן וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם (שם, כח), כי הוא מתעורר בכל שנה מחדש ולכן זכרם לא יסוף לעולם.

*

וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם.

(ט, כח)

בן איתא במדרש (ילקוט, משלי מ, רמז תקמ"ד) כל המועדים יהיו בטלים וימי הפורים לא נבטלים. והענין בזה, כי הלא רואים בחוש שבכל דור ודור ישנו את ההמן הרשע הזה המתלבש בכל דור בצורה אחרת, וכל רצונו להשמיד ולהרוג ולאבד את כל היהודים כמו המן הרשע בשעתו. ולכן לעומת זה גם נתעורר ענין הישועה והשמחה של אותו נם פורים, כדי להכניע את כל שונאי ישראל בכל הדורות.

[מתוך דברות קדשו ביומי דפורים,

שנת תשנ"ה ושנת תשס"ו]

או יאמר, דסגולת ימי הפורים הוא, דגם מי שבמשך כל השנה היה שקוע בגשמיות ובוהמא ונחשב כרשע גמור, יכול ביום הקדוש הזה להתהפך בפעם אחת מן הקצה אל הקצה ולהיות צדיק גמור ולהיות מושל ביצרו. וזהו ונהפוך הוא, שהאדם יכול להתהפך במבוע ובמהותו, ואז אשר ישלמו היהודים המה בשונאיהם, שהוא ימשול על היצר הרע שנקרא שנקרא שונא (סוכה נב, א).

וביותר על דרך דאיתא במדרש (אסתר רבה י, ג) שהרשעים מסורים ביד לבם אבל צדיקים לבם כרשותם. והיינו שהרשע אינו שולט אפילו על עצמו, מה שאין כן הצדיק ששולט על גופו. וזהו המכוון, אשר ישלמו היהודים המה בשונאיהם, שהחלק היהודי שבאדם מישראל הוא ישלום על גופו, ולא שלבו ימשוך אותו לכל דבר תאוה ואיסור.

*

ויבתוב מרדכי את הדברים האלה וגו', לקיים עליהם להיות עושים את יום ארבעה עשר לחדש אדר ואת יום חמשה עשר בו בכל שנה ושנה, כימים אשר נחו בהם היהודים מאויביהם וגו'. (ט, כ-כב)

יש לדקדק, הכיון דכתיב להיות עושים את יום ארבעה עשר לחדש אדר ואת יום חמשה עשר, הרי מובן שאלו הם הימים שבהם נחו היהודים, כפי שנכתב בפסוקים לעיל, ולמה צריך פסוק מיוחד, כימים אשר נחו בהם היהודים מאויביהם.

ויש לומר דבא לרמז שחג הפורים הוא בבחינה של למעלה מן הזמן, ובכל שנה ושנה בחג הפורים נתעורר אותה

הרה"ח ר' שלום יוסף דיקשטיין הי"ו

רחובות

לעילוי נשמות

אביו הרה"ח ר' מרדכי ב"ר ישראל ז"ל

נלב"ע ביום י"ד אדר, פורים דפרזים, תשפ"א

אמו מרת חוה יהודית ע"ה ב"ר משה אלעזר ז"ל

נלב"ע ביום י"ט אדר תשנ"א

חמותו מרת הינדל ע"ה ב"ר אשר ז"ל – נלב"ע ביום י"ד אדר, פורים דפרזים, תשס"ז

תנצב"ה

הרה"ח ר' יצחק אייזיק הלוי פשחצקי הי"ו

פתח תקוה

לעילוי נשמת

אמו מרת חנה לאה ע"ה ב"ר משה דוד הלוי ז"ל פשחצקי

נלב"ע ביום הפורים, י"ד אדר ב' תשע"ט

תנצב"ה

הרה"ג ר' אליעזר אסטרייכר שליט"א

בני ברק

לעילוי נשמת

אמו מרת בלומא ע"ה ב"ר צבי ז"ל אסטרייכר

נלב"ע ביום מ"ז אדר ב' תשע"א

תנצב"ה

הרה"ג ר' חיים ישראל הלוי הורוביץ שליט"א

ראש כולל צאנז, צפת

והרה"ג ר' צבי אלימלך הלוי הורוביץ שליט"א

דומ"צ בית מדרשנו "דברי חיים", כפר גנים פ"ת

לעילוי נשמת אימם

מרת חנה רעכיל ע"ה ב"ר צבי אלימלך ע"ה

אשת הרה"ח ר' אריה ז"ל – בונה ומקים בית מדרשנו "דברי חיים" בכפר גנים פ"ת

נלב"ע ביום י"ז אדר ב' תשע"ו

תנצב"ה

הרה"ח ר' מנחם מענדל רייך הי"ו

קרית בעש"ט, פתח תקוה

בן הרה"ג ר' בן ציון רייך שליט"א – נאמן בית רבוה"ק
לזכות נכדו שמעון שיחי' שנולד במזל טוב
בן בכור לחתנו הרב משה בן ציון הלוי שיינבאך הי"ו
בן הרב מרדכי ראובן שליט"א

יזכו לגדלו לתורה לחופה ולמעש"ט, ולרוב נחת ואושר כה"י

ולעילוי נשמת אמו

מרת פרידא גילה ע"ה

בת הרה"ח ר' יצחק אייזיק הלפרין ז"ל

נלב"ע ביום י"ז אדר ב' תשע"ט

תנצב"ה

הרב זאב יהודה אליאס שליט"א

חיפה

בן הרה"ג ר' דניאל שליט"א, וחתן הרה"ח ר' יצחק פסח שמרלר הי"ו
לזכות בנו הב' משה אשר שיחי' שנכנס לעול המצוות במזל טוב
ולזכות בנו אלימלך שיחי' שנולד במזל טוב

יזכה לראותם עולם ומתעלים במעלות התורה והיראה, ולרוב נחת ואושר כה"י

הר"ר מיכאל דייטש הי"ו

קרית צאנו, נתניה

בן הרה"ח ר' שלמה דוד הי"ו, וחתן הרה"ח ר' שמואל לנדאו ז"ל
לזכות בתו תחי' שנולדה במזל טוב

יזכה לגדלה לבעל תורה לחופה ולמעש"ט, ולרוב נחת ואושר כה"י

ברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת

הרימו תרומותיכם בעין יפה וברוח נדיבה

במגבית ימי הפורים הבעל"ט

למען הפצת מעיינות הקודש

בגליונות הדברי תורה מדי שבת בשבתו ומועד במועדו

*